

καὶ ἐκάθησε μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τινος χλοεροῦ λοφίσκου.

Ἦτο λαμπρὰ ἑσπέρα ἐξ ἐκείνων, αἵτινες διπλασιάζουσι τὴν ἀξίαν τῆς εὐδαιμονίας. Ἐνθ' ἡ λάμψις τῆς δύσεως ἐχρῶσεν εἰσέτι μέρος τοῦ οὐρανοῦ, ἡ σελήνη ἀνέτελλεν ἐν τῷ μέσῳ κυανῆς λίμνης εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ θοίζοντος καὶ ὑψοῦτο βραδέως ὑπεράνω τῶν δένδρων, φωτιζουσα αὐτὰ διὰ τῶν ἀργυρῶν αὐτῆς ἀκτίνων. Ἡ ἀηδῶν ἐψάλλε μετὰ τῶν φύλλων, ἡ δροσερὰ τῆς νυκτὸς αὐρὰ ἔπνεεν ἡδὴ, ἠκούετο δ' ἐν τῷ βάθει τῶν δασῶν ὁ κρότος ἀπομεμακρυσμένου καταρράχτου.

— ὦ φίλε, εἶπε τέλος ἡ Μαγδαληνὴ διὰ φωνῆς γλυκυτέρας τοῦ ἄσματος τῆς ἀηδῶνος καὶ δροσερωτέρας τοῦ νυκτερινοῦ ἀνέμου, σὲ ἀγαπῶ ἀφ' ἧς ἡμέρας σὲ εἶδον ἐδῶ πρῶτον ὅπως ἀνορθωθῆς, εἶχες ἀνάγκη τῆς πενίας, τῆς ἐργασίας καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως. Κατανοήσασα τοῦτο ἠθέλησα νὰ μετᾶσχω τῶν δοκιμασιῶν, εἰς τὰς ὁποίας σὲ ὑπέβαλον. Αἱ δοκιμασίαι αὗται ἔλαβον τέλος. Μαυρίκιε, με συγχωρεῖς διότι σοὶ τὰς ἐπέβαλον;

Ὁ Μαυρίκιος ἠσθάνθη τὴν ψυχὴν αὐτοῦ διαλυομένην ὡς θυελάμα ἐνώπιον τῆς Μαγδαληνῆς ἐν σιωπηλῇ λατρειᾷ. Ἐγονάτισε πρὸς τῆς ἐξαδέλφης του, ἥτις ἔκλινε πρὸς αὐτὸν τὴν γλυκεῖαν αὐτῆς μορφήν, ὑπὸ τὴν λάμψιν δὲ τοῦ ἀστερόεντος οὐρανοῦ τὰ χεῖλη των συνηνώθησαν εἰς ἀγνὸν φίλημα.

Ἐγὼ ἄρ' ἀ γὰρ ἀνάγκη νὰ προσθέσω ὅτι ἡ πενία τῆς Μαγδαληνῆς ἦτο εὐσεβὲς ψεῦδος, ὅτι δὲν εἶχεν ἀπολέσει τὴν δίκην της, καὶ ὅτι ἠπάτησε τὸν Μαυρίκιον ἵνα τὸν σώσῃ; Δὲν θὰ διηγηθῶ ἡμέραν πρὸς ἡμέραν τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Μαγδαληνῆς συμβαίνοντα καθόσον ὁ Μαυρίκιος ἀνεμορροῦτο. Ἡ τοιαύτη διήγησις διὰ μὲν τὰς εὐγενεῖς ψυχὰς εἶναι περιττὴ, διὰ δὲ τὰς βαναύσους ἀκατάληπτος. Ὁ νέος ἱππότης εἶχεν εὑρεῖ ἐν τῷ οἴκῳ τῶν πατέρων του τοὺς ἐκ Παρισίων φίλους του.

— Παρευρέθησαν εἰς τοὺς ἀγῶνάς σου καὶ εἰς τὰς προσπαθείας σου, τῷ εἶπεν ἡ Μαγδαληνὴ, εἶναι δίκαιον νὰ σὲ ἴδωσι λαμβάνοντα τὴν ἀμοιβὴν τῶν κόπων σου. Ὁ σὶρ Ἐδουαρδὸς ἠγάπα μάλιστα ἐν ἐμοὶ τὴν ἡμετέραν πενίαν, ἡ εὐδαιμονία μας θέλει τὸν παρηγορήσει.

Μετὰ παρέλευσιν ἑνὸς μηνὸς ὁ Μαυρίκιος καὶ ἡ Μαγδαληνὴ ἐνυμφεύθησαν ἀθορύβως καὶ ἄνευ ἐπιδειξέως ἐν Neuvy-les-Bois, παρόντων τῶν φίλων αὐτῶν, τῶν χωρικῶν καὶ τῶν ὑπηρετῶν, μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας ὁ Πέτρος Μαρσῶ ἀνεχώρησεν εἰς Παρισίους μετὰ τῆς οἰκογενείας του. Μάτην ἡ Μαγδαληνὴ προσεπάθησε νὰ τοὺς κρατήσῃ, μᾶτην ὁ Μαυρίκιος προέτεινε αὐτοῖς νὰ μείνωσιν ἐν τῇ ἐπαύλει, ἐνθα ἠθελον εὐκόλως χρησιμοποιοῦσι τὴν δραστηριότητα αὐτῶν καὶ τὴν νοημοσύνην.

— Ἀνεκτῆσατε τὴν θέσιν σας, ἀπεκρίθη συνεπῶς ὁ Μαρσῶ, ἀφετέ με εἰς τὴν ἰδικήν μου. Εἰ καὶ στενὴ μᾶς συνδέει φιλία, αἰσθάνομαι ὅτι ἠθελον σὰς στενοχωρήσει. Δὲν φοβᾶμαι τὴν ὑπερηφάνειάν σας, ἡ ἐν κοινῷ ἐργασία μᾶς κατέστησεν ἴσους· ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι μετὰ τῶν ὁποίων θὰ ζήσητε, δὲν ἠθελον ἐννοήσῃ τὰς σχέσεις μας, ἡ δ' ἐκπληξίς αὐτῶν ἠθελεν εἶναι δι' ἐμὲ σιωπηλὴ μομφή, ἣν θέλω ν' ἀποφύγω.

Ἡ οἰκογένεια Μαρσῶ ἀνεχώρησε λοιπὸν, λαβοῦσα πλεῖστα τεκμήρια ἀγάπης παρὰ τοῦ Μαυρίκιου καὶ τῆς Μαγδαληνῆς, μετὰ παρέλευσιν δέ μηνὸς ἀνεχώρησε καὶ ὁ σὶρ Ἐδουαρδ. — Ἐπιμελοῦ τὴν εὐτυχίαν σου, εἶπε πρὸς τὸν Μαυρίκιον ἀναχωρῶν. Εἶναι φυτὸν ἐκλεκτὸν χρῆζον ἀδιαλείπτου φροντίδος. Ἡῦξησεν ὑπὸ εὐώδη πνοῇ, προφύλαξον αὐτὸ ἀπὸ τῆς καταϊγίδας τῆς δυναμένης νὰ συντρίψῃ αὐτό. Ἐπειτα στρεφόμενος πρὸς τὴν Μαγδαληνὴν ἠθέλησε νὰ τῇ ἀποτείνῃ τελευταίους τινὰς λόγους, ἀλλ' ἐταράχθη καὶ ἐδάκρυσεν, ἡ δὲ νεαρὰ γυνὴ ἠσθάνθη δάκρυ καταπίπτου ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῆς, ἣν μετὰ θλίψεως ἠσπάζετο ὁ βαρυνέτος.

Ἐπέρινα τὸ ἔργον μου. Δὲν διηγεῖται τις τὰς εὐτυχεῖς ὑπάρξεις. Ὁ Μαυρίκιος ἦτο τοῦ λοιποῦ ἐκτὸς κινδύνου, οὐδ' εἶχεν ἤδη ἀνάγκη θάρρους. Καίτοι δυνάμενος νὰ ζήσῃ ἄνευ ἐργασίας, δὲν μένει ὅμως ἀργός, ἀσχολεῖται δὲ εἰς ἀγαθοεργίας διασπείρων τὸν πλοῦτον περὶ αὐτόν. Ἡ Μαγδαληνὴ ἀπολαβεῖ τὴν ἀμοιβὴν τῆς αὐταπαρνήσεως αὐτῆς, οὐδὲν δὲ νέφος ἄμαυροῖ τὴν αἰθρίαν τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν ἀγάπης. Ἡ Ὀρσολα ἐπιμένει πιστεύουσα ὅτι ἡ Μαγδαληνὴ ἀπέλεσε πραγματικῶς τὴν δίκην της, καὶ ὅτι ὁ Μαυρίκιος διὰ τῆς ξυλλουργίας ἐκέρδησε τὰ πρὸς ἐξαγορὰν τοῦ κτήματος τῶν πατέρων του ἀναγκαῖα χρήματα. Ὁ Μαυρίκιος διατηρεῖ πρὸς τὴν νεαρὰν αὐτοῦ σύζυγον ἐνθουσιώδη εὐγνωμοσύνην, ἀλλ' ὁσάκις ἐκφράζει αὐτήν.

— Φίλε μου, τῷ ἀποκρίνεται ἡ Μαγδαληνὴ, δὲν πρέπει νὰ εὐχαριστῆς ἐμὲ· ἐγὼ σοὶ ἔδειξα ἀπλῶς τὴν ὁδόν, ἣν ἔπρεπε νὰ βαδίσῃς. Εὐλόγει τὴν ἐργασίαν, καθότι δι' αὐτῆς ἀνέκτησας τὴν νεότητα καὶ τὸν ἔρωτα καὶ τὴν εὐδαιμονίαν.

ELIZA S. SORTGOF.

Μετὰ τῶν προϊόντων τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς φιλολογίας ἀξιοζήλευτον ἀναντιρρήτως θέσιν κατέχουν καὶ αἱ «Ἱστορικαὶ Ἀναμνήσεις» τοῦ ἀειμνήστου Νικολάου Δραγοῦμη, τῷ 1874 τὸ πρῶτον ἐκδοθεῖσαι. Τίς δύναται ν' ἀρνηθῆ ὅτι γραφικώτατα καὶ μετὰ χάριτος μεγίστης διηγήθη ὁ νεαρὸς δὺο ἔθνικων συνελεύσεων γραμματεὺς τὰ κατ' αὐτάς; Τίς δὲν χαίρει ὅτι ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ἀπεμνημονεύθησαν τόσα καὶ τόσα γεγονότα, ἐξεικονίσθησαν τόσα καὶ τόσα σηναὶ τοῦ πολιτικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ πνευματικοῦ τῆς Ἑλλάδος βίου ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὁ εὖσωνος τῆς Ἑλλάδος πρῶτος ἄναξ ἀπέβαιεν εἰς τὴν κεκληρωμένην αὐτῷ γῆν, ἀφ' ἧς ἔμελλε νὰ φύγῃ μετὰ δεκαετηρίδας ὄλας διὰ παντός, σκορπιζῶν εὐλογίας ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Σαλαμίνος μέ-

χρη τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ὁ ἡγεμονόπαις τῆς Δανίας Γεωργίος ἀπεδέξατο τὸ στέμμα τῆς Ἑλλάδος;

Ἀναγινώσκων τὸς τοῦ Δραγοῦμη τὰς Ἀναμνήσεις θαυμάσῃ τὰς ὁραίας περιγραφὰς τῶν ἀνδρῶν καὶ πραγμάτων, εὐαρέστως θὰ ἐνδιατρίψῃ εἰς τὴν γλαφυρὰν ἐξεικονίσιν ἐπιτηδίων οἰκιακῶν καὶ ἰδιωτικῶν ἐκ τοῦ βίου ἀνδρῶν ἀγαθῶν, οὓς συνεΐθετο νὰ βλέπῃ ἀνδρουμένους ὑψηλὰ ἀπρὸς πελάστους καὶ ἀκάπτους ἐπὶ τοῦ μεγάλου στυλοβάτου τοῦ δημοσίου ἐθνικοῦ βίου.

Κατὰ τὰς τελευταίας τοῦ πολυκυμάντου βίου του ἡμέρας ὁ γηραιὸς Δραγοῦμη ἤσχυλοῖτο περὶ τὴν ἀναθεώρησιν καὶ ἀνατύπωσιν τῶν Ἱστορικῶν τοῦ Ἀναμνήσεων. «Ἦν ἤδη ἐκτετυπωμένος ὁ πρῶτος τόμος τοῦ συγγράμματος τούτου, γράφει ὁ υἱὸς τοῦ θανόντος Στέφανος, καὶ τὴν ἐσπέραν τῆς 8ῆς Μαρτίου ἐνεστῶτος ἔτους ὁ πολὺς συγγραφεὺς, προφυλάττων ἀπὸ τοῦ νυκτερινοῦ φωτός τὴν ὑπὸ τῆς μακρᾶς καὶ ἀνευδότου ἐργασίας κεκμηκυῖαν ὄρασιν, ἤκουσεν ἀναγινωσκόμενον τὸ δοκίμιον τοῦ ἐνδεκάτου τυπογραφικοῦ φύλλου τοῦ δευτέρου τόμου, ὅτε περὶ τὸ μεσονύκτιον νόσου προσβολῆ θεινῆ κατέτριψεν αὐτὸν ἀναίσθητον, ἀποστερησάσα καὶ τὴν ζωὴν μετὰ πολὺν ὄρανον ἀγωνίαν».

Ἡ νέα αὕτη ἐκδόσις, ἧς τὴν ἀποπεράτωσιν ἀνέλαβε κατὰ γλὺκ ὑπὸ κρονον καθ' ἡκρον ὁ θρηνῶν υἱὸς εἶνε ἐπὶ καλλίστου χάρτου τετυπωμένη καὶ κοσμεῖται ὑπὸ τῆς εἰκόνας τοῦ συγγραφεύς, ἐν Παρισίαις φιλοτεχνήθησιν.

Ἡ Ἑστία ἐδημοσίευσε πολλὰ ἀποσπάσματα ἐκ τῆς πρώτης ἐκδόσεως τῶν «Ἀναμνήσεων» καὶ σήμερον κοσμεῖ τὰς στήλας τῆς διὰ νέων δανείων ἐκ τῆς δευτέρας ἐκδόσεως τοῦ πολυτιμοῦ τούτου βιβλίου, πρὸς ἐτίμησιν τοῦ ὁποίου καταχωρίζομεν τὴν ἐπομένην γλαφυρὰν ἐπιστολὴν, ἣν ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς πρώτης ἐκδόσεως ἔγραψε πρὸς τὸν συγγραφεὰ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ὁ πολὺ κλαυστος Εὐστάθιος Σίμος: «Ἐχω, φίλε μου, ἀνάγκην ὅλης σου τῆς συγκαταβατικῆς ἀγαθότητος ἵνα μοὶ συγχωρήσῃς τὴν μεγάλην μου ἔλλειψιν, ὅτι τόσον βραδέως ἀποκρίνομαι εἰς τὴν καλὴν ἐπιστολὴν σου καὶ τὴν σὺν αὐτῇ ἀποστολὴν τῶν καλλίστων σου Ἱστορικῶν Ἀναμνήσεων. Ἦθελον πρὶν σοῦ γράψω νὰ εἴρω καρὸν ν' ἀναγνώσω ὀλόκληρον τὸ ἐπίχαρι καὶ σπουδαῖον συγχρόνως βιβλίον σου, καὶ αἱ ἀναθεματισμένοι πολυπληθεῖς ἀσχολίαι μου, τὰς ὁποίας οὔτε σὺ, ὁ θρόμβος αἵματος πολλᾶκις ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἰδρώσας, εὐλόχως δύνασαι νὰ φαντασθῆς, ἀφήρουν ἀπ' ἐμοῦ τὴν εὐχαριστίαν ταύτην. Τέλος πάντων τὸ κατώρθωσα, καὶ ἰδοὺ σήμερον ἔρχομαι νὰ σοὶ ἐκφράσω τὴν ἐγκάρδιον εὐγνωμοσύνην μου δι' ὅσας διήλθον ὁραίας στιγμάς, χειραγωγηθεὶς ὑπὸ σοῦ εἰς τὰ παρασκήνια τοῦ παρελθόντος, καὶ ἄλλος Δάντης ἄλλοι σὲ Βιργίλιον, ἐν πλησμονῇ φωτισμοῦ περιέργων γνώσεων, maestro ἀποκαλέσας. Πολλὰ γνωρίσας καὶ πολλὰ ἀγνοήσας ἐκ τῶν τόσον καλῶς καὶ ἐπιτηδείως ἱστορηθέντων, εἶχον ἐξ ἀφορτέρων τῶν πηγῶν τούτων πολὺ καὶ ἀμείωτον τὸ διαφέρειν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τῆς ἀναγνώσεως. Ἐγε λοιπὸν καὶ πάλιν, ἀγαπητὲ φίλε, τὰς εὐχρηστίας μου.

Δέξαι, φίλτατε κύριε Δραγοῦμη, τοὺς ἀδελφικούς ἀσπασμούς μου καὶ πιστεύε με ὅσον ἀρχαῖον τόσον πλήρη ἀγάπης καὶ ἰδιαζούσης ὑπολήψεως φίλον σου. Ε. Ι. Σίμος».

Σ. τ. Δ.

Ἦως συνετάσσοντο τὰ πρακτικὰ τῆς ἐν Τροικῆναι Συνελεύσεως¹.

Τὰ δὲ πρακτικὰ, συντασσόμενα ἀπὸ μνήμης ὑπὸ τοῦ πρώτου γραμματέως τῆς Συνελεύσεως

1. Περὶ τῆς περιοχῆς ἐν ἣ συνεκροτοῦντο αἱ συνεδριά-

Ν. Σπηλιάδου ἐν τῷ γραφεῖῳ τῷ χρησιμεύοντι καὶ ἀντι κατοικίας αὐτῷ, ἐγράφοντο συνοπτικώτατα. Πένης δὲ ἦν οὗτος, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ, κλίνην εἶχε τάπητα πολυθύρον καὶ πενιχρόν· καὶ ὅτε πρῶτας ἐξηγεῖτο, καθήμενος ἐπ' αὐτοῦ ὡς ἐπὶ σάμπεδος μεγαλοπρεποῦς, ἐκάλυπτε τοὺς ὤμους διὰ τοῦ αἰγότριχος ἐπενδύτου, ὅστις ἔως πρὸ μικροῦ ἐχρησίμευσεν ἀντὶ νυκτερινοῦ σκεπάματος, καὶ ἀνάπτων σπιθαμιαίαν καπνοσύριγγα, ῥοφῶν δὲ ἀντὶ καφὲ κυαθίσκον ῥακίου, μετεσκεύαζε τὸ ἐν τῶν γονάτων εἰς τράπεζαν, ἐφ' οὗ στήριζων τὸν χάρτην συντάττε τὰ πρακτικὰ.

Γάμοι ἐν Ναυπλίῳ, ἐν ἔτει 1827.

Δικρινέτο δὲ ὑπὲρ ποτε τῷ 1827 ἡ ὄψις τῆς πόλεως· διότι, ἐνῶ ἐν Πελοποννήσῳ ὁ Ἰβραῆμ ἔθυσεν καὶ ἀπώλλυσεν, ἐνῶ ἡ Στερεὰ Ἑλλάς, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καραϊσκάκη, ἔκαμπε καὶ αὐθις τὸν τράχηλον ὑπὸ τὸν ζυγόν, στρατὸς δὲ ἑλληνικὸς οὐδ' ἤκούετο, καὶ πεποίθησις ἐπεκράτει ὅτι ἐγκατελείφθημεν ὑπὸ τῆς Δύσεως, ὁ ἐν Ναυπλίῳ λαὸς ἐπεδίδεδο ἀφροντις εἰς πότους, γάμους, ἄσματα, πυρσοκροτήματα καὶ διηνεκῆ εὐθυμίαν. Καί ποτε, σταθεὶς παρὰ τὴν θύραν καλύβης, ἡ ὀρθότερον φωλεᾶς, ἔνθα ἐτελεῖτο γάμος, εἶδον τὸν ἀγνωστὸν μοι νυμφίον σπεύσαντα πρὸς με καὶ, Καλῶς ὄρισες, ἀνακράξαντα· εἰσαι Φράγκος καὶ θὰ μὲ φέρης εὐτυχίαν, διότι βλέπεις ὅτι μόνον μὲ τέσσαρα τάλλαρα ὑπανδρεύομαι.

— Μὲ τέσσαρα τάλλαρα! ἀνεφώνησα ἀπορῶν.

— Μήπως θὰ ζήσωμεν πολὺ; ἀπεκρίθη στρέφων ἡγεμονικῶς τὰς δύο ἄκρας τοῦ μύστακος αὐτοῦ· δὲν βλέπεις ὅτι οἱ Φράγκοι ἐγέμισαν τὰ στρατόπεδα τοῦ Ἰβραῆμ;

Καὶ ἐτέρου δὲ παραπλησίου συνοικιστοῦ ἐγενόμεν ἡ μάρτυς μετὰ τινος ἡμέρας. Ἡ πλύντρια μου, ὄρανή κόρη ἐκ Τριπόλεως, ἐλθοῦσα παρεκάλεσέ με νὰ στεφανώσω αὐτήν· ἐρωτήσαντος δέ μου τίς ὁ νυμφίος καὶ ἂν ἔχη τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἀπήντησεν ὅτι κατάγεται ἐξ Ἰταλίας, ὅτι φαίνεται ἀπορος, καὶ ὅτι αὐτὴ φέρει προῖκα δώδεκα τάλλαρα, ἅτινα ἐκληρονόμησεν ἀπὸ τῆς μητρὸς. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἀκούσας ἀπεπειράθην ν' ἀποτρέψω αὐτήν, ἡ νέα ἐρυθρίασασα·

— Μή μ' ἐμποδίζεις, εἶπε, κύριε.

— Τὸν ἀγαπᾶς λοιπὸν;

— Διόλου· ἀφ' οὗ ὄμους ὁ κόσμος ὅλος βεβαιώνει ὅτι θὰ καθῶμεν, ἂς μὴν ὑπάγω παραπονεμένη ὅτι ἔμεινα ἐλευθέρη.

Τὴν δ' ἐπισοῦσαν τοῦ γάμου, ἐπισκεφθεὶς τοὺς νεονύμφους, εἶρον καθήμενος χαμαὶ παρὰ κιβώτιον μετεσκευασμένον εἰς τράπεζαν, ἐφ' ἧς ἔσεις τῆς Συνελεύσεως, καὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐγίνοντο αἱ συζητήσεις ἰδὲ Γ' τόμ. τῆς «Ἑστίας», σελ. 163.

1. Περιγραφὴν τοῦ Ναυπλίου, ἐν ἔτει 1827, ἰδὲ ἐν τῷ Β' τόμ. τῆς «Ἑστίας», σελ. 621.

στιλβον τὰ γαμήλια δεῖπνα, τυρός, λέγω, καὶ ἄρτος, καὶ ἀνταλλάσσοντας τὰς ἰδέας διὰ νευμάτων.

Ἐπίδαυρος Λιμηρὰ καὶ Χρυσόβουλλον Ἀνδρονίκου.

Ἡκολούθει δὲ εἰς τὸ ἀγγλικὸν δίκροτον ἐφ' οὗ ἐπέβαιναν ὁ Κυβερνήτης, ὁ περιήλεπτος Ἀρρης τὸν ἐν Σφακτιήρᾳ ἠρωϊκῶς πεσόντος Ἀναστασίου Τσαμαδοῦ, ὃς τις, ἐξ ὀλοκλήρους ὥρας παλαίσας μόνος πρὸς τριακοντατέσσαρα πλοῖα τουρκικὰ καὶ καταναυμαγήσας αὐτὰ, ἐσώθη. Παρόμοιοι κατόρθωμα οὐδὲν ἀναφέρει ἡ ἱστορία. Καὶ ἀλλαχθῶ μὲν τοὺς περιώσαντας αὐτὸν Ν. Βότσην καὶ Δ. Σαχτούρην ἤθελον ἀποθεῶσαι δι' ἀνδριάντων ἐνταῦθα ὅμως ἀγνοῶ διὰ τί καὶ αὐτῆς τῆς ἠρωϊδος νῆος μετῆλλάγη ἱεροσύλως ἡ ἀνδρική κλησις καὶ, ὅτε προέπεμπε τὸν Κυβερνήτην, ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ θεοῦ τῶν πολέμων ἔφερε τὸ τῆς προστάτιδος τῆς φρονήσεως. Ἐφερε δὲ ἡ νεοφώτιστος αὐτῇ Ἀθηνᾶ, ἣν διεύθυνεν ὁ τοῦ ἥρωος υἱὸς Μιχαῆλ, πέντε τῶν δημοσίων γραμματέων, ἐξ ὧν οἱ δύο καλούμενοι καθ' ἑκάστην διὰ σήματος μετέβαινον εἰς τὸ δίκροτον πρὸς ἐργασίαν. Καὶ τὴν μὲν 17 Ἰουνίου (1828) καταπλεύσαντες εἰς Ναύπλιον ἐξεδώκαμεν ὁδηγίας καὶ διαταγὰς, τὸ δ' ἐσπέρας τῆς ἐπιούσης ἐρρίψαμεν τὴν ἄγκυραν εἰς τὸ ἐπίγειον τῆς Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς. Ἀλλὰ πόθεν τὸ ἐπίθετον τοῦτο; Ὁ μὲν Στράβων λέγει ὅτι ἐπωνομάσθη λιμηρὰ ἥτοι λιμενηρὰ διὰ τὸ εὐλίμενον αὐτῆς· ἐγὼ δὲ, πειθόμενος μάλλον εἰς ὅ, τι εἶδον, τολμῶ νὰ μὴ πολυπιστεῦσω τὴν ἐρμηνείαν τοῦ σοφοῦ γεωγράφου, ἀλλ' ἀποδίδω μάλλον τὸ ἐπώνυμον εἰς τὸ πειναλέον καὶ ἄγονον τῆς χώρας· διότι, εἰ μὴ ἐφέρομεν ἄφθονα ἐφόδια μεθ' ἡμῶν, θὰ ἐβουλιμιῶμεν, μετὰ τὸν ὀρεκτικώτατον μάλιστα πανηγυρικόν, εἰς θν κατεδικάσθημεν νὰ παραστῶμεν μόλις ἀποθάντες, ἐν τινι νσοδμήτῳ ναῶ τοῦ ἄστεος. Διοικητὴν δὲ τοῦ φρουρίου εὗρομεν τὸν κλεινὸν πυρπολητὴν τῶν Ψαρῶν, οὗ τινος τὸ μὲν ἐνδοξὸν στάδιον εἶχε κλείσει ἡ ναυμαχία τοῦ Νεοκάστρου, τὸ δὲ κλέος αὐτοῦ, οὐχὶ ἡ δόξα τοῦ πρωθυπουργοῦ, ἔμεινεν εἰς αἰῶνας λαμπρὸν, ὡς αἱ φλόγες ἄς ἐξηκόντιζον εἰς οὐρανοὺς τὰ κεραυνόβλα τοῦ ἥρωος ἠφάισταια. Ὁ Κυβερνήτης, ἐλθὼν ἐξ Εὐρώπης, ἔσπευσε ν' ἀποδείξῃ πόσον ἐτίμα τὸν ἀρεσιότολμον ἄνδρα ἐπισκεφθεὶς τὴν ἐν Αἰγίνῃ σύζυγον αὐτοῦ· οὗτος δὲ, ἀμείβων τὸν τιμήσαντα καὶ καθήκον ἐκπληρῶν, ἐδεξιώσατο τὸν ἀνώτατον ἄρχοντα τῆς πολιτείας παρὰ τὴν ἀποδόθραν μετὰ τῆς ἐκ Ψαριανῶν φρουρᾶς, φέρων ἐπικαμπῶς ἐρυθρὸν πῖλον καὶ σείων πολύπτυχον ἀναξυρίδα.

Καὶ ὁ μὲν Κυβερνήτης, περιπλεύσας ἡμέραν μίαν καὶ νύκτας δύο ἐν τῷ λιμένι, διέταξε τὰ

τῆς ἀλλαγῆς τῆς φρουρᾶς· ἡμεῖς δὲ ποτὲ μὲν ἐγράφομεν, ποτὲ δὲ ἀνεψυχόμεθα ἀπὸ τοῦ ἀφορήτου καύσωνος κολυμβῶντες καὶ ἄλλοτε περιηρόμεθα τὸ ἄστυ, ἀναζητοῦντες ἔγνη τῆς ἀρχαίας λαμπρότητος, περὶ ἧς πολλὰ ἀνέγνωμεν ἐν τινι Χρυσόβουλλῳ ἐπιμελῶς ἐκεῖ τηρουμένῳ. Ὁ Χρυσόβουλλος οὗτος λόγος φέρει τὴν ὑπογραφὴν Ἀνδρονίκου τοῦ Πρεσβυτέρου, υἱοῦ Μιχαῆλ τοῦ Παλαιολόγου, τοῦ ἀπελάσαντος τοὺς Φράγκους ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀνορθώσαντος τὴν ἑλληνικὴν αὐτοκρατορίαν. Γνωστὸν δὲ ὅτι ὁ Ἀνδρόνικος οὗτος, πλὴν τῶν φιλοσοφικῶν καὶ φιλολογικῶν αὐτοῦ ἀρετῶν, ἦτο καὶ μέγας ζηλωτὴς τῆς δόξης τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἧς τὴν ἔνωσιν μετὰ τῆς δυτικῆς ἀπεπειράθη νὰ κατορθώσῃ ὁ πατὴρ αὐτοῦ διὰ λόγους πολιτικούς· τοσοῦτον ὅμως ἐξηρέθισε τὸν λαὸν ὁ ἄλλως γενναῖος καὶ φιλόπολις αὐτοκράτωρ, ὥστε, ὅτε ἀπέθανεν, οὐ μόνον δὲν ἐτόλμησε νὰ κηδεύσῃ αὐτὸν μεγαλοπρεπῶς ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος Ἀνδρόνικος, ἀλλὰ καὶ νὰ ταφῇ διὰ νυκτὸς προσέταξε. Καίτοι δὲ ἐκοσμεῖτο διὰ τοσοῦτων προτερημάτων, ἀφῆκε τὴν διεξαγωγὴν τῶν δημοσίων εἰς ἄλλους καὶ ἡσχολήθη ἰδίως εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά, προβιβάσας καὶ πολλὰς ἐπισκοπὰς εἰς ἀρχιεπισκοπὰς καὶ μητροπόλεις, ἐν αἷς καὶ τὴν τῆς Μονεμβασίας, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ σχοινοτενεστάτου Χρυσόβουλλου, διαλαμβάνοντος περὶ τοῦ τὰ ἐξῆς·

Ἴνα προβιβάσῃ τὸν Μονεμβασίας ἀπὸ ἐπισκόπου εἰς μητροπολίτην καὶ ἐπιδαφιεύσῃ τὸ δικαίωμα τοῦ τιτλοφορεῖσθαι «ἐξάρχον πάσης Πελοποννήσου», προσαγορεύεσθαι δὲ «ἐν τε φήμαις καὶ γραφαῖς», φορεῖν σάκκος καὶ ἔχειν πρὸ αὐτοῦ διβάμπουλον ἐν ταῖς θείαις ἱεροτελεστίαις, ὁ εὐσεβῆς αὐτοκράτωρ στηρίζεται ἐπὶ δύο ἐπιχειρημάτων. Καὶ πρῶτον μὲν λέγει ὅτι τὸ ἄστυ τῆς Μονεμβασίας ἐξάκουστόν ἐστι καθ' ὅλα τὰ κράτη, «τὰ πρῶτα σαφῶς φερόμενον ἀπάντων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ». Ἐκθειάζει δὲ αὐτὸ οὐ μόνον ἀδιὰ τὸ εὐκαιρὸν καὶ ὀχυρὸν τῆς θέσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκητόρων, τὴν τε πολυουσίαν καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς πολιτείας καὶ τὰς ἀσκήσεις τῶν τεχνῶν καὶ τῆς ἀγορᾶς τὴν δαφίλειαν καὶ τὸ εὐέμπορον καὶ τὸ θαλαττουργόν καὶ τὴν ῥωμαλεότητα καὶ τὸ δραστηκὸν καὶ ἔμπρακτον φρόνημα τῶν ἐν αὐτῷ οἰκούντων». Καθὼ ὅμως χριστιανὸς καὶ νηφάλιος ὁ αὐτοκράτωρ, ἐνόμισεν ἄτοπον νὰ μνησθῇ καὶ τοῦ ὀνομαστοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τοῦ ὀνομαστοτέρου ἀνοσμίου τῆς Ἐπιδαύρου.

Δεύτερον δὲ προστίθειν ὅτι ὁ πνευματικὸς ποιμὴν τοῦ μακαρίου ἐκείνου ἄστεος ἦν ἀληθὲς σκευὸς πάσης χριστιανικῆς τελειότητος καὶ ὅτι ἐν αὐτῷ κατεσκήνουν ἄθροαι αἰ ἀρεταί, καὶ ἀγάπη καὶ ἐλευθεριότης καὶ ἀόργητον καὶ φίλικτον καὶ γαλήνη ψυχῆς καὶ τόσαι ἄλλαι, ἄς

παραλείπω ἵνα μὴ ἀντιγράψω δλόκληρον τὸ Χρῦ-
τόβουλλον.

Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἐγκώμια ταῦτα ἐξήγειραν τὴν
περιέργειάν μου, ἔσπευσα νὰ ἐρευνήσω εἴ τινα
καὶ ποῖα τῶν ὑμολογουμένων πλεονεκτημάτων
ἔσώζοντο.

Καὶ τῶνόντι ἡ τοποθεσία τῆς Μονεμβασίας
κατεσκευάσθη ὑπὸ τῆς φύσεως ὄχρωράτη. Το-
σοῦτω δὲ ἀπότομος ὁ βράχος ἐφ' οὗ κείται τὸ
φρούριον, ὥστε εἰ μὴ οἱ κάτοικοι αὐτῆς, μετὰ
πολιορκίαν διαρκέσχσαν ἔτη τρία καὶ ἐπέκεινα
καὶ στενοχωρήσασαν τὸ ἄστυ

Ὅς τὸ κλουβὶν τ' ἀηδόνι,
οὕτως ὥστ'

Ἐφάσκει καὶ ποντικούς ὁμοίως καὶ γατία,
κατεβάλλοντο ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, διότι πλέον
Τὸ τί νὰ φᾶν οὐκ εἴχασιν μόνον ὁ εἰς τὸν ἄλλον,
ἀδύνατον νὰ ἐκπορηθῆσιν αὐτὸ ὁ αὐθέντης τοῦ
Μωρέως, καὶ δεκάκις πλείονα ἐπιμονὴν καὶ δε-
κάκις ἰσχυροτέραν δύναμιν ἂν εἶχε κατὰ ξηρὰν
καὶ θάλασσαν.

Ἄξιος δὲ θαυμασμοῦ καὶ ἐνταῦθα ὁ πρὸς τὴν
ἐλευθερίαν ἔρωσ τῶν Ἑλλήνων, προτιμησάντων
νὰ τραφῶσιν, ὡς μετὰ ἕξ ἑκατονταετηρίδας οἱ
ἐν Μεσολογίῳ ἀπόγονοι αὐτῶν, ἀπὸ ἀκαθάρτων
ζώων ἢ νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὸν ἀλλόφυλον.

Ἄλλὰ ποῦ ἡ λοιπὴ λαμπρότης τῆς πόλεως;
Ἡ ἀλλοίωσις μὲ κατέπληξε, διότι πλῆθος οἰκη-
τόρων καὶ πλοῦτος καὶ τέχναι καὶ ἐμπορία καὶ
ναυτικὸν, πάντα ἕχοντο. Ἐρείπια μόνον πολλῶν
ἐνετικῶν οἰκημάτων ἐμαρτύρουν ὅτι καὶ ἐπὶ
Φράγκων τὸ ἄστυ ἔσωζε τὰ ἐπὶ τῶν ἑλλήνων
αὐτοκρατόρων προτερήματα.

Τὴν δὲ 20 Ἰουνίου, ἄραντες τὰς ἀγκύρας, ἀ-
πηγήσαμεν μετὰ δύο ἡμέρας τοὺς ναύαρχους
τῆς Ῥωσίας καὶ τῆς Γαλλίας Ἐϋδεν καὶ Δερνιὺ
καὶ τὸν μοίραρχον τῆς Ἀγγλίας Κάμπελ. Προσα-
γορεύσαντες δὲ καὶ οἱ τρεῖς διὰ κανονιοβο-
λιῶν τὸν Κυβερνήτην, ἦλθον πρὸς αὐτὸν καὶ,
μετὰ ζῶηράν συνδιάλεξιν, ἐστρέψαμεν τὴν πρῶ-
ραν πρὸς τὴν Μεθώνην, ὅπου ἐστρατοπέδευεν ὁ
Ἰβραῖμ, δάκνων καὶ μασσώμενος τὸν χαλινὸν
αὐτοῦ· διότι ἀφ' οὗ κατηνάλωσεν ἔτη τρία καὶ
ἡμισυ περιάγων ἀνηλεῶς πῦρ καὶ σιδήρον κατὰ
τὴν Πελοπόννησον, ἀφ' οὗ ἐξήντησε καὶ πλού-
σια ἐφόδια καὶ πλουσιώτατον θησαυρὸν, ἐθυσίασε
δὲ καὶ τὰ δύο τρίτα τῶν τριακονταπεντάκις
χιλίων Ἀράβων αὐτοῦ, πλὴν τινῶν ἀψύχων φρου-
ρίων, οὐδεμιᾶς πολίχνης, οὐδενὸς χωριδίου τοὺς
κατοίκους ὑπέταξε διαρκῶς.

Τὴν τοσαύτην δὲ ἀντίστασιν τῶν Ἑλλήνων
ἐκήρυξε κατὰ πρόσωπον τοῦ Ἰβραῖμ αὐτὸς ὁ Κό-
δριγκτον, ὅτε τὴν 13[25] Σεπτεμβρίου 1827
ἦλθε μετὰ τοῦ Δερνιὺ εἰς Νεόκαστρον, ἵνα ἐπι-
τάξῃ αὐτῷ ἀρχίαν συμφώνως πρὸς τὴν συνθήκην
τῆς 6 Ἰουλίου. «Ὁ Ἰβραῖμ, διηγεῖται ὁ παρὼν
κατὰ τὴν συνδιάλεξιν υἱὸς τοῦ ἀγγλοῦ ναύαρχ-

χου, ὠμίλησε μετὰ μεγίστης καταφρονήσεως
περὶ τῶν Ἑλλήνων, εἰπὼν πάντας ἀνεξαρτέτως
ἀναξίους λόγου. Ὁ ναύαρχος θυμῶς ἀπεκρίθη
ὅτι τοῦναντίον ἡ Α. Υ. ἔφειλε νὰ μὴ ἐξευτε-
λίξῃ ἐκείνους, οὐς ἀπὸ πολλοῦ εἰς μάτην ἀ-
γωνίζεται νὰ καθυποτάξῃ, καταβιβάζων οὕτω
τὴν ἐμπειρίαν καὶ τὴν ἀξίαν ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν
περὶ αὐτὸν γενναίων ἀξιωματικῶν, τοσάκις ἐπι-
χειρησάντων ὅλως ἀκάρπους ἐκστρατείας. Ἰδὼν
δὲ ὁ αἰγύπτιος ὅτι ἐνέπεσεν εἰς τὸν βόθρον ὃν
κατειργάσατο, ἤλλαξεν ὁμιλίαν. Καὶ ἠγωνίσθη
μὲν νὰ τηρήσῃ, κατὰ τὸ τουρκικὸν ἔθος, τὸ πρό-
σωπον ἀπαθές, ὅπως ἀποκρύψῃ τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ
αὐτοῦ, ἀλλ' ἐγὼ ἔβλεπον ἐναργῶς ὅτι ἐνόει τὴν
παγίδα εἰς ἣν περιεπλάκη ἀπερισκέπτως. Καὶ
τῶνόντι ἡ οἴησις παρέρυεν αὐτὸν ὑπὲρ τὸ δέον·
διότι, εἴ ποτε οἱ Ἕλληνες ἦσαν ὅποιοι ἐχαρα-
κτηρίζοντο, θὰ ἔπεμπεν ὁ σουλτάνος στόλον φο-
βερὸν ἐξ ἑκατὸν εἴκοσι δικρότων καὶ ἐννεμήκοντα
φρεγατῶν καὶ ἄλλων πλοίων καὶ τοῦτο ἀπὸ τῶν
πρώτων ἡμερῶν τῆς ἐπαναστάσεως; Ἡ μὴ δὲν
κατετροπώθησαν πολλάκις ὑπὸ τῶν ἐπαναστα-
τῶν, οἵτινες καὶ φρούρια εἶλον, οἷα τὰ τῶν Ἀθη-
νῶν, τῆς Κορίνθου, τῆς Τριπόλεως, τῆς Πύλου καὶ
τοσαῦτα ἄλλα; ἢ μὴ δὲν ἐξάπέστειλε κατὰ τῶν
Ἑλλήνων ἡ Τουρκία ἀπὸ τοῦ 1821 ἀπάσας τὰς
δυνάμεις αὐτῆς; τί δὲ ἱκανὸν νὰ δικαιολογήσῃ
τὴν ἀλαζονείαν τοῦ Ἰβραῖμ κατῳρθωσαν αἱ τό-
σαι δυνάμεις;

Ἐλθόντες δὲ τὴν 24 κατέναντι τοῦ φρουρίου
τῆς Μεθώνης, διεκόψαμεν τὸν πλοῦν ἀνταναστή-
σαντες τὰ ἱστία. Καὶ αἴφνης πλοῖα πολεμικά, ἐφ'
ᾧν ἐκυματίζοντο τῶν τριῶν δυνάμεων αἱ εὐεργέ-
τιδες σημαῖαι, ἀναβλαστήσαντα ὡς ἐκ μαγείας,
συνῆλθον ἐκατέρωθεν περὶ ἡμᾶς καὶ, ἀναχωρεύ-
σαντα ὡσαύτως, ἀντέταξαν σχῆμα μηνιοειδές
πρὸς τὴν ὁμοιοσχῆμονα Μεθώνην. Ἐντὸς δὲ τού-
του εἰσδύσας ὁ μικρὸς μὲν τὸ σῶμα καὶ τὸ σκά-
φος, μέγας δὲ τῆς Σάμου καὶ τοῦ Καφηρέως
στρατηλάτης, ὁ ναύαρχος Σαχτούρης, ὅς τις ἀ-
ποκλείων τὰ φρούρια τῆς Μεσσηνίας καὶ πᾶσαν
τὴν παραλίαν τοῦ κόλπου τῆς Ἀρτης, ἐκώλυε
τὴν μεταξὺ αὐτῶν, τῆς Κρήτης καὶ τῆς Πελο-
ποννήσου συγκοινωνίαν καὶ, καταδιώκων ἀγρύ-
πνως τὴν πειρατείαν, ἀνήγειρε τὴν καταπεσοῦ-
σαν τιμὴν τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ, ἀνεπέτασεν
ὑπερηφάνως μίαν μετὰ τὴν ἄλλην τὰς τρεῖς ση-
μαίας καὶ ἀνταπέδωκε πυροβολῶν τὸν χαιρετι-
σμὸν. Καὶ μετ' ὀλίγον τὰ περὶ ἡμᾶς σκάφη ἀνα-
χθέντα πλησιέστερα εἰς τὸ πέλαγος ἐγένοντο ἄ-
φαντα καὶ ἐπανελθόντα πάλιν συνεκρότησαν τὸ
πρῶτον σχῆμα.

Ἐν τοσοῦτω οἱ ναύαρχοι ἀποβάντες εἰς Με-
θώνην ἠγωνίζοντο νὰ πείσωσι τὸν Ἰβραῖμ νὰ ἐ-
πανέλθῃ μετὰ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ εἰς Αἴγυπτον,
ἀπολύων καὶ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους· οἱ δὲ
Ἄραβες, κατακλύσαντες λόφους, δώματα καὶ

παράθυρα, ἐθαύμαζον κερηνότες τὴν ἐξαισίαν ἐκείνην σκηπὴν. Καὶ πλοίων πληθὺς καὶ λαμπρότης στολῶν καὶ σημαῖαι πολύχροσι καὶ βόμβος πυροβόλων καὶ αἰθρία οὐρανοῦ καὶ θαλάσσης φλοίσβος γλυκὺς καὶ γλυκυτέρα ζεφύρου πνοῆ καὶ ταπεινώσις ἔχθροῦ καὶ ὑποκλίσεις στόλων ἰσχυρῶν πρὸς τὸν ἄρχοντα τῆς μέχρι χθὲς δούλης πατρίδος, πάντα ταῦτα ἐκείνων μὲν ἐξήγειρον τὴν ὀργήν, ἡμῶν δὲ ἀνεπτέρουν τὸ φρόνημα καὶ ἐκίνοῦν τὰ δάκρυα.

Τὴν δὲ 29 Ἰουνίου προσωρμίσθημεν εἰς Ζάκυνθον. Καὶ στρέψας πρὸς τὰ παρελθόντα τὸν ἐφθαλμὸν εἶδον χιλιάδας Ἑλλήνων φευγόντων τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν σφαγὴν καὶ ζητούντων ἄσυλον καὶ ἄρτον εἰς τὴν φιλόξενον ἐκείνην νῆσον· εἶδον τὴν μὲν ἐξουσίαν καταδιώκουσαν τὸν ἱερὸν ἀγῶνα, τοὺς δὲ Ζακυνθίους πάλλοντας ὅλους τὴν καρδίαν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἀθρόους διανυκτερεύοντας εἰς τοὺς ὑπὲρ τὴν πόλιν βουνοὺς, ὅπως ἀκούσωσι τὸ ἀσθενὲς ἀπήχημα τῶν βοῶν τοῦ Μιαοῦλη, μελωδικώτερον πάσης ἁρμονίας εἰς τὰς ἐναρμονίους ἀκοὰς τῶν ἀπογόνων τοῦ μουσουργοῦ Πυθαγόρου. Καὶ ἐπειδὴ ἐκάστη ἔκρηξις ἐφαίνετο ἀναγέλλουσα νέαν καταστροφὴν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ἡ χαρμόσυνος ἀγγελία, διαδιδόμενη ἐν ἀκαρεῖ ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, ἐμεγαλύνετο ἐνθουσιωδῶς καὶ δάκρυα ἔρρεον καὶ δοξολογαί ἐψάλλοντο.

Διετρίψαμεν δὲ ἡμέρας τρεῖς ἐπὶ τῶν πλοίων, διότι ἡ πρὸς τὴν Ἑπτάνησον συγκοινωνία δὲν ἦτο ἐλευθέρα. Ἄλλὰ, καὶ περ κυμαινόμενοι σφοδρῶς διὰ τὸ ἀναπεπταμένον τοῦ λιμένος, ἐτερπόμεθα κατοπτεύοντες τὴν ἀπαράμιλλον ἐκείνην φύσιν. Ἐντεῦθεν μὲν ὑπὲρ τὸ Κρουονέριον, κῆποι εὐθαλεῖς καὶ λειμῶνες χλοαθεῖς καὶ ἄγροι βαθύσκιοι ἀποπνέοντες εὐωδίαν ἄρρητον καὶ δρόσον ἀναφυκτικὴν, ἐφιλοξένοῦν ἡμᾶς δι' αὔρας ἀρωματικῆς καὶ γλυκείας· ἐκείθεν δὲ ἀπὸ τοῦ σεμοῦ ὄρους τοῦ Σκοποῦ, ὅθεν ἡ ἀειπάρθενος τοῦ χριστιανισμοῦ Μαρία ἀπελάττισε τὴν παρθένον τῶν εἰδωλολατρῶν Ἄρτεριν τὴν Ὀπίτιδα, καταβαίνων κατανυκτικὸς πρὸς τὰ παφλάζοντα κύματα ὁ ἥχος τῶν ἱερῶν κωδῶνων, ἐμῆλυνεν ὅτι ἐδῶοντο πρὸς τὸν Ὑψίστον οἱ λειτουργοὶ αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος.

Καὶ τὸ ἐσπέρας στίφη λέμβων περιεκύκλουν τὸ δίκροτον, καὶ σωροὶ Ζακυνθίων, τονίζοντες γλυκυφλόγγους κιθάρας, προσηγόρευον ἄδοντες αὐτόν.

Ἡηδηκτοὶ ψαλμοί.

Ἐδιδάσκοντο δ' ἐν τοῖς γραμματοδιδασκαλείοις παρὰ ἱερέως ἢ ἄλλου τινὸς ἐπικαλουμένου λογιωτάτου, ἡ Φυλλάδα, ἡ Ὀκτώηχος καὶ τὸ Ψαλτήριον, ὃ δ' ἐκμαθὼν αὐτὰ ἐλογίζετο τελειόφαιτος.—Ὁ υἱός μου, εἶπέ μοι τὸ 1822 ἀγαθὸς τις πατὴρ ἐκ τῆς Ἀσίας, ἐναβρυνόμενος

ἐπὶ τῇ σοφίᾳ τοῦ παιδός, ὁ υἱός μου ἐξεσχόλησε τὰ γράμματα· εἶχε προκομμένον διδάσκαλον.

— Καὶ τί ἔμαθες; ἠρώτησα τὸν νέον.

— Τὴν Φυλλάδα, τὴν Ὀκτώηχον καὶ τὸ Ψαλτήριον.

— Ἀνάγνωθι ὀλίγον, ἐπανέλαθον, δούς τοὺς ψαλμοὺς τοῦ Δαυὶδ.

Ἀνέγνω δὲ ὁπωσοῦν εὐκρινῶς τὸ *Μακάριος ἀνὴρ* καὶ τὸ *Ἴνα τί ἐφρόναζαρ ἔθνη*. Ὅτε δ' ἔφρασεν εἰς τὸν τρίτον ψαλμὸν, εἰς τὸ *Κύριε, τί ἐπληθύνθησαρ οἱ θλίβοιτές με*;

— Αὐτός, εἶπεν, εἶναι πηδηκτός.

— Τί θὰ εἶπῃ πηδηκτός;

— Οὕτως ὠνόμαζεν αὐτὸν ὁ διδάσκαλος.

Ἐγὼ δὲ ἀπορήσας ἐζήτησα νὰ ἀναγνώσῃ καὶ τέταρτον καὶ πέμπτον· παρετήρησα ὅμως ὅτι οἱ πλείστοι ἦσαν πηδηκτοί. Τί δὲ ἀνεκάλυψα; Ἐπειδὴ ἐπεκράτει συνήθεια νὰ χορηγῆται παρὰ τῶν γονέων, μετὰ τὸ τέλος ἐκάστου τῶν τριῶν βιβλίων, δῶρον πρὸς τὸν διδάσκαλον εἰς ἀμοιβὴν τῆς ἐπιμελείας δι' ἧς ἐχειραγώγησε τὸν μαθητὴν, ὁ λογιωτάτος ἔσπευδε δι' ἡρακλείων ἀλμάτων πρὸς τὸ χρυσοῦν τεκμήριον τῆς πατρικῆς εὐγνωμοσύνης. Ἄλλὰ τίς εἶχε καὶ ἰκανότητα νὰ ἐξελέγξῃ τὴν ἀσυνειδησίαν τοῦ πανεπιστήμου καθηγητοῦ;

Ἡ Κυβερνήτης καὶ τὸ μαντεῖον τύχης.

Ὁ Κυβερνήτης ἦτο προσηνέστατος, ἀγαπῶν καὶ ν' ἀσπείζεται ὁσάκις δὲν κατεβάρυνον αὐτὸν φροντίδες. Καὶ τότε ὁ φλογερὸς αὐτοῦ ὀφθαλμὸς ἐγίνετο μαλακώτερος, τὸ μέτωπον ἐγαληνία καὶ τὸ μεδίαιμα καθίστατο ἐπαγωγόν· διὸ καὶ οἱ ἀτολμότεροι ἀναθαρροῦντες συνδιελέγοντο ἐλευθέρως μετ' αὐτοῦ. Μίαν δὲ τῶν ἡμερῶν εἶδον ἐπὶ τοῦ πλοίου παιδίον, ὅπερ παραλαμβάνοντες μετὰ τῆς χήρας μητρὸς μετεφερόμεν εἰς Πόρον ἢ Αἴγινα, κρατοῦν φυλλάδιον μαντεύμενον τὰς τύχας· λαβὼν δὲ τὸ φυλλάδιον καὶ θεῖς ἐπὶ τοῦ ἐργατοκυλίνδρου ὡς ἐπὶ ἄλλου δελφικοῦ τρίποδος, ἀπηθύβουνα ἄλλεπαλλήλους ἐρωτήσεις πρὸς τὸ καινοφανὲς χρηστήριον. Φαίνεται δὲ ὅτι αἱ στιχηραὶ ἀπαντήσεις ἐφαίδρουν τὸ πρόσωπόν μου, διότι ὁ Κυβερνήτης, παρατηρήσας με μακρόθεν, ἐπλησίασε καὶ ἠρώτησεν ὑπομειδιῶν·

— Τί βλέπεις καὶ γελᾷς;

Ἐγὼ δὲ συσταλεῖς ἔκλεισα μετὰ σπουδῆς καὶ κατεβίβασα τὸ φυλλάδιον.

— Ὅχι, ὄχι, ἀνέκραξε, θέλω νὰ ἰδῶ τί εἶναι.

Καὶ ἀνεσήκωσε τὴν χεῖρά μου. Φοβήθεις δὲ μήπως μ' ἐκλάβῃ ὡς πάντῃ ματαιόσπουδον·

— Τὸ φυλλάδιον, ἀπεκρίθην, ἀνήκει εἰς τὸ παιδίον τοῦτο, προλέγει τὴν τύχην καὶ ἵνα κατατρίψω εὐχαρίστως ὁπωσοῦν τὴν ὥραν ἐσυμβουλευόμην αὐτό.

— Διὰ τί λοιπὸν νὰ μὴ τὸ συμβουλευθῶ καὶ ἐγώ; ὑπέλαβεν ἐκείνος.

Και, ἀνοίξας τὸ φυλλάδιον, προσέταξέ με νὰ ἐρμηνεύσω πῶς ἐγίνετο ἡ ἐρώτησις καὶ πῶς ἀπήντα ὁ χρυσμός. Στραφεὶς δὲ καὶ πρὸς τὸν ναύαρχον Ἐυδέν·

— Ἐλθέ, εἶπε, ναύαρχε, ἂν θέλῃς νὰ μάθῃς τὴν τύχην σου. Καὶ ὑπήκουσεν ὁ ναύαρχος.

— Εἰς τὸ μαντεῖον τοῦτο, εἶπον ἐγὼ, μόνον εἰκοσιτέσσαρας ἐρωτήσεις, καὶ ταύτας ὀρισμένας, ἔχομεν τὴν ἀδειαν ν' ἀποτείνωμεν. Καὶ ἐγὼ μὲν θ' ἀναγνώσω αὐτάς, ἡ δὲ Ὑμετέρα Ἐξοχότης ἄς ἐκλέξῃ οἰανδήποτε προτιμᾶ. Βλέπετε τοῦτον τὸν τροχόν, ἔχοντα πέριξ αὐτοῦ δώδεκα ἀριθμούς καὶ μικρὸν βέλος κινήτων ἐν τῷ μέσῳ; Δίδετε εἰς τὸ βέλος μίαν *chiqneuaude*. . .

— Ὡ τὸν Φραντσέζον! Ὑπέλαβε χλευαστικῶς λέγεται ὅμως καὶ *croquignole*. . .

Ἐπέσχωψε δὲ με διότι ὅτε ἤλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπίστευεν ὅτι πρὸς πάντας σχεδὸν ἦν ἀγνωστος ἡ γαλλικὴ. Εἰ δὲ καὶ ἐπέισθη, ὅτι σφαιερὰν εἶχε τὴν ἰδέαν, ἡγάπα νὰ ἐπανέρχεται εἰς αὐτήν.

— Κτυπήσατε, ἀπεκρίθη, τὸ βέλος, ἔστω καὶ διὰ *croquignole*. Ὅταν δὲ σταθῇ εἰς τινὰ ἀριθμόν, θὰ μετρήσω κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, (ἐδειξα δὲ πῶς), καὶ μεταβαίνων εἰς σελίδα ἀντίστοιχον θὰ εὔρω τὴν ἀπόκρισιν.

— Ἀξιόλογα! ἀνέκραξε σκιρτῶν ὡς εἰ εἶχε τὴν ἡλικίαν μου. Ἀνάγνωθι τὰς ἐρωτήσεις.

Ἐνῶ δὲ ἀνεγίνωσκον·

— Στάσου, στάσου, ὑπέλαβεν, αὐτὴ μὲ ἀρέσκει.

Καὶ ἠρώτησεν ἂν ἐμελλέ ποτε νὰ νυμφευθῇ. Ἐγὼ δὲ, στραφεὶς μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν ἐπ' ἀριστερὰ κύκλον καὶ ἐξομαλύνας τὸ κάλυμμα τοῦ φυλλαδίου, ἐπαρουσίασα πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα, ὅς τις κτυπήσας ἀνέμενον ἀνυπομόνως τὴν ἀπάντησιν. Πόσον δὲ ἀνεκάγχασεν ὅτε ὡς ἄλλη Πυθία ἀνέγνων μεγαλοφώνως τὰ ἐξῆς·

«Νὰ πανδρευθῆς δὲν ἡγιάστῃς ὅσον ποῦ ἦσουν νέος, καὶ τὸ γυρεύεις ὕστερα πῶγινες γηραλέος»;

Τοσοῦτον δ' ἐγέλα ὥστε μόλις κατώρθωσε νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν μαντείαν πρὸς τὸν ἐπίσης γελῶντα, ἀλλὰ μὴ εἰδότα διὰ τί γελᾷ, ναύαρχον. Ἄφ' οὗ δ' ἔπαυσε λέγων καὶ καγχάζων·

— Τώρα, εἶπεν, ἀνάγνωθι παρακάτω.

Ὑπακούσας δὲ ἀνέγνων καὶ τὰς λοιπὰς ἐρωτήσεις. Καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν·

— Ἡξεύρεις, εἶπε σύννους, ποίαν τῶν ἐρωτήσεων τούτων προτιμῶ;

— Ποίαν; ἠρώτησα ἀπορῶν διὰ τὴν μεταβολὴν τοῦ ἥθους.

— Τὴν λέγουσαν ἂν θὰ ἰδῶ καὶ πάλιν τὸν ξενιτευμένον μου.

Στραφεὶς δ' ἐκ νέου πρὸς ἀριστερὰ, παρεκάλεσα αὐτὸν νὰ πλήξῃ τὸ βέλος· καὶ ἡ Πυθία ἀπάντησε ταῦτα·

«Πολὺς καιρὸς θέλει διαβῆ, χρόνος θέλει περάσουν, ὅτ' κλαύσουν τὰ ματάκια σου ὡς νὰ τὸν ἀπολεύσουν».

— Τῇ ἀληθείᾳ, εἶπε μελαγχολικῶς μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν στίχων, προτιμότερον νὰ μὴ ἐσυμβουλευθῆν τὸ μαντεῖόν σου.

Καὶ ἀνεχώρησε πρὸς τὴν πύρραν.

Γινῶμαι καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δουκὸς

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωχιού.]

300.

Μανίαι τινὲς μεταδίδονται ὡς νόσοι λοιμώδεις.

301.

Πολλοὶ καταφρονοῦσι τὸν πλοῦτον, ὀλίγοι ὁμως γινώσκουσι τῆς μεταδόσεως αὐτοῦ τὸν τρόπον.

302.

Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, μόνον ὅταν περὶ μικρῶν συμπερόντων πρόκειται, τολμῶμεν νὰ ἐκλάβωμεν ὡς μὴ πιστὰ τὰ φαινόμενα.

303.

Ὅσα καὶ ἂν εἴπωσιν ἡμῖν ὑπὲρ ἡμῶν καλὰ, οὐδὲν καινὸν ἐξ αὐτῶν μανθάνομεν.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Οἰκοδέσποινα (ἐπιθεωροῦσα τὸ κατάστιχον τοῦ μαγείρου). Κύτταξ' ἐδῶ νὰ σοῦ κάμω μίαν ὀρθογραφικὴν παρατήρησιν· ἐδῶ ἔχεις γραμμέον «γλωττα» μὲ ἓνα σίγμα ἐνῶ θέλει δύο.

Μάγειρος. Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία, κάμνω κατὰ τὴν παραγγελίαν σας· κινηγῶ παντοῦ τὴν οἰκονομίαν.

ΑΔΗΘΕΙΑΙ

* * * Μὲ ὅσα καὶ ἂν εἶπεν ὁ Βαλζάκ, ὑπάρχει ἐν τῷ βίῳ τῆς γυναικὸς ἐποχὴ, καθ' ἣν καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ ἀσχημία παρέρχεται· εἶνε δὲ ἡ ἡλικία ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ μὲν ὠραῖαι ἀρχίζουσι νὰ χάνωσι τὴν καλλονὴν των, αἱ δὲ ἀσχημοὶ νὰ λέγωσιν ὅτι ὑπῆρξαν ἄλλοτε ὠραῖαι. (Stahl).

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Ἐὰν ἐνώπιον ὑμῶν, λέγει πρακτικὸς τις ἱατρὸς, προσβληθῇ τις ὑπὸ ἐπιληψίας δοκιμάσατε τὸ ἐπόμενον ἱατρικόν, ἀπλούστατον ἅμα δὲ καὶ ἀβλαβές, ἀλλὰ τὰ μάλιστα ἀνακουφίζον τὸν πάσχοντα.

Καλύψατε τὸ πρόσωπον τοῦ πάσχοντος διὰ μαύρου μεταξίνου μαντηλίου καὶ οἱ σπασμοὶ θὰ παύσωσιν ἐν ἀκαρεί.

Ποῦ ὑπάρχει ἡ ἐνέργεια; ἐν τῇ μετάξῃ ἡ ἐν τῷ χρώματι; Καὶ ἐγὼ μὰ τὸ ναὶ δὲν ἡξεύρω τί νὰ σᾶς εἴπω· ἀλλ' ὅμως εἶδον ἰδίους ὄμμασιν ἐπιληπτικὸν τινὰ ἀφρίζοντα καὶ βασιανίζομενον ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ καταπραῦνθέντα καὶ ἀνακουφισθέντα διὰ τοῦ ὑποδειχθέντος μέσου. Τὸ πείραμα τοῦτο ἐπανελήφθη ἐνώπιόν μου πεντάκις μετὰ πάσης ἐπιτυχίας.